

מוראל גבוהה

פוגרום במקום פלוני, על לינק' במקום אלמוני? האם נראה בטלויזיה שלנו תמונות של תליינים?

האם אלה הן פנייהאומה שאנו רוצים להשי' תיך אליה, להתנאות בה, לקרוא ליהודייהעור' לם להצטרף אליה?

★ ★ ★

אני אומר את הדברים בחריפות קיצונית — לא מפני שאנחנו מתקרבים לאפשרות זו, אלא מפני שאנחנו עלולים להתפתות לעשות את הצעד הראשון. ובדרך אל הגיהנום הזה — הצעד הראשון קובע. הפשרה הראשונה — היא המסוכנת.

ואני אומר: כן!!!

כי כאן אנחנו מסתכלים בפני התהום. ואם לא נחרד.

הוצאתו להורג של עכן — ציור מהמאה ה-10

ולא נירתע, נתרדר לתוכה מבלי להרגיש בכך בעוד מועד. הסרטן, כל עוד הוא זעיר, אפשר לנתחו. אך אם לא ינותח — הוא יחסל אותנו.

ידע זאת יהושע בן-נון. כפי שהוא מתואר בתנ"ך. הוא לא היה הומאניסט, דוקא. אך ברנע שגילה במחנהו את סימן-הקרושן הראשון — בדמותו של עכן שגנב כמה שקלים בריחו — הוא הסיק את המסקנה הקיצונית ביותר. "כי עשה נבלה בישראל."

★ ★ ★

צה"ל הוא, אולי, הצבא הטוב ביותר בעולם. המצטיין ברמתם המוסרית הגבוהה של הטובים והאמיצים בלוחמים.

זוהי תכונה אחת. מפני שבצה"ל עולה האהבה (למולדת) על השינאה (לאוייב), מפני שלוחמיו נחרדים למראה גופתו של כל מת (גם האוייב המת!), מפני שאחרי כל מלחמה עורכים חייליו חשבון-נפש בנוסח סיח לוחמים —

לכן הוא צבא טוב, צבא של "אחרי!", צבא שאינו מש" איר חברים בשדה, צבא שבו החייל מאמין במפקדו. פגע במוסר זה, עשה את הפשרה הקטנה ביותר על חשבוננו — ועשית דבר שמאות מטורי סי האוייב ותותחיו אינם מופגלים לעשותו.

למילה "מוראל" יש שני מובנים, שהם אחד. מוראל פירושו — הרוח האיתנה של היחידה. מוראל פירושו גם: מוסר. הא בהא תליא. שני צדדים של מטבע אחד. זהו המוראל שעליו אמר נאפוליון: "במלח" מה, קובעים שיקולים של מוראל בשלושה רבי עים, ומאזן הכוחות הממשיים ברבע הנותר." ויהי מתנוו סהור.

נימוקים אלה אינם מוצאיים חן בעיני.

הם מתחילים לעורר בי, בהדרגה, סלידה. אין הם פסלים כשלעצמם. הם נכונים בהחלט. ואם אפשר למנוע מעשי-זוועה בנימוקים כאלה, זה כשר לגמרי. אבל: האם הם באמת דרושים? האם אין הם מעידים כשלעצמם על הידר' דרות מוסרית מסוכנת?

מדוע צריך שרביטחון, גיבור-ההמונים ואלי-השכונות, לבקש בטלויזיה ובראיו מחסידיו, להימנע מפרעות, מתוך נימוק שהדבר עוזר לא-לפתח? מדוע אין איש זה יכול פשוט לקום ולומר: רק נבילות עושות את זה, ואנחנו, הישראלים, איננו רוצים להיות נבילות!?

מדוע לא להגיד: מי שפוגע בשבוי, הוא אדם שפל. בווי ונתעב, ואיננו רוצים להשתייך לאומה אחת יחד עימו? בקיצור, מדוע לא להכריז בפשטות: המו' סר אינו זקוק להצדקה? נניח לרגע שהיה כדאי להרוג שבויים ולענות נחקרים.

כמו כל האנשים הטובים, השתדלתי כמה פעמים בשנה האחרונה להוכיח כי המוסר משתלם.

מול הגל העבור של יצריינקם, מול הפסיכוי פאתיה הגואה של שוחרייהמוות, ביקשתי גם אני להוכיח כי ההתנהגות המוסרית — של החייל והאזרח — שכרה בצידה.

הוכחה כזאת — בדרך ההגיון — אינה קשה. כי מהו המוסר, אם לא הפרי המזוקק של גסיון הדורות? והמוסר הצבאי, שהתגבש במאות שנים של קרבות, הותך בכור- ההיתוך המעשי ביותר בעולם — המלחמה.

קל מאוד להוכיח כי כדאי להיות מוסרי. ★ ★ ★

הנה יצאנו, למשל, כל ראשי המדינה לציבור להימנע מפרעות בערבים, אחרי מעשי-טרור.

במילים מדורות, מפוכחות, הגיוניות, ללא התרגשות והתגעשות, הוכיחו מנהיגינו כי מי שעורך פרעות בערבים, עוזר ל"אליפתח". וזה סביר. מטרת אליפתח היא לכרות תהום בין ישראל והעולם הערבי, לזרוע שינאה הדדית, למנוע כל שיתוף פעולה, להביא לכינון מישרידיכוי בשטחים המוחזקים, כדי שכל צעיר ברמאלה ובחברון יתגייס לאירגוני-החבלה. המרים ירו נגד עובר-אורח ח'י-מפשע בתחנה המרכזית בתל-אביב, העורך לינק' בערבים מול תחנת-המשרה ב"פ, ההופך וההורס מכוניות בעלות מיספר ערבי — פועל כסוכן אליפתח.

לכן, מבחינה תועלתית ומעשית, יש לבער תופעות כאלה. ★ ★ ★

אז נקח, למשל, את היחס אל האוייב הניכנע בשדה- הקרב, אל איש אליפתח הנופל בשבי.

הנטייה הטבעית היא להרוג אותו. הרי הוא בא להרוג אותנו — ולא חשוב, מבחינת הקורבן, אם הורגו הוא אידיאליסט.

ואם נשאר האיש חי אחרי ההיתקלות, תובע היצר להרוג בדרך ממלכתית, בטקס תגיגי, בתלייה או בירייה.

אבל ההגיון התועלתני אומר את ההיפך. כדאי להשאיר את האוייב בחיים.

כי החבלן שנהרג אינו החבלן האחרון. יבואו אחריו חבלן שני, שלישי ורביעי. כפי שאמר הרמטכ"ל, רביאלוף חיים בר-לב: אי-אפשר לחסל את הטרור כל עוד אין סיתרון והסדר מדיני.

אם כן — אסור ליצור מצב בו יידע החבלן מראש כי מות יומת, בצורה זו או אחרת, אם ייפול חי בידי צה"ל. זה לא ירתיע אותו — שהרי שריתו לשליחותו, הוא יודע ממילא כי רבים סיכוייו ליהרג בקרב. אבל זה ישפיע עליו בעת הקרב עצמו, כשייחכך לדעת כי הוא אבוד.

או עומדת בפניו הברירה: להיכנע, תוך תיקוה להינצל, או ללחום עד טיפסיהרם האחרונה, תוך הריגת חיילי צה"ל.

לא רק גורלם של החבלנים הנופלים-בשבי נחתך בוויכוח זה, אלא גם גורלם של חיילי צה"ל בנים של אמהות ישראליות.

כל ידיעה המסודרת בראיו על חבלן שנפל בשבי ונדון לעונש-מאסר, כל הופעה בטלויזיה של איש אליפתח שניכנע וחי — יש בהן להכריע את הכף כאשר חבלן אחר, מכותר ומנותק, יראה מולו חיילי-צה"ל ויצטרך להחליט: לירות או לא?

הצד התועלתני ברור כאן לגמרי. רק אדם מופרע, שתאוות-הדם מעבירה אותו על דעתו פשוטו כמשמעו, יכול להתעלם מהגיון זה. ★ ★ ★

דוגמא שלישית: דרך חקירתם של אנשי מחתרת. אמר לי מומחה, בעל הכשרה פסיכולוגית: פעם האמינו כי העינויים הנופנים הם הדרך הטובה כדי לסחוט מנחקר מידע חיוני על תוכניות-חבלה, זהות חבריו ומצבורי-נשק.

אבל זה לא נכון. לעיתים קרובות קורה כי האלימות דווקא מגבירה את התנגדות הנחקר, ממריצה אותו לשמור על כבודו ולהחזיק מעמד. השיטות הפסיכולוגיות של החוקר, המגיש לנחקר הנפחד סיגריה וספל קפה, המערער את עולמו הנפשי ואת מושגיו הקבועים, יעילות הרבה יותר. זה הוכח בניסיונם של שרותי-הביטחון הישראלים.

לכן, מבחינה תועלתית, אין טעם בעינויים. היית יכול להביא עוד הרבה דוגמות כאלה. אך אפסיק כאן כדי להגיד את אשר בליבי:

נניח שעריכת לינק' בערבים, אחרי מעשה-חבלה, יש בה כדי לעזור ללכידת החבלנים. נניח שמצבנו הביטחוני ישתפר להפליא אם נקים לכל אורך הירדן עציתלייה, במרחק של קילומטר זה מזה, ועל כל אחד מהם תתנדנד גופתו של תלוי?

האם אז נאמר: זה בסדר? האם נגיד לאחינו הצעירים בצה"ל: פגעו בכל שבוי המרים את ידינו? האם אז נצוה על החוקרים: עקרו ציפורניים, חשמלו איברים, חלו אנשים בידיהם? האם נבקש את יהודייהגולה לתרום איש-איש לנטיעת עץ-תלייה אחד על אדמת הקרן הקיימת?

★ ★ ★

קורא יקר — והרשה לי לפנות אליך אישית, כי הדברים חייבים להיאמר מלב אל לב, בלי כחל ושרק: אנחנו עוסקים כאן בדיני נפשות.

לא רק בנפשות של ערבים, ואף לא בעיקר בנפשות ערבים. זהו דין הנפש שלנו, שלך ושל.

זהו דינה של נפש עמנו, מכאן ועד עולם.

את, אם ישראליה: האם את רוצה כי איפעם, בשוב בנך הביתה לחופשה, תנקר בליבך המחשבה: האם הוא הרג אדם? האם אחרי זה יהיה בני אותו אדם שגידלתי, שאהבתי, שטיפחתי?

ואנו כולנו, האם ניקח את העיתון כדי לקרוא בו על